

Thị u Tổn Nguyễn Văn Quan, ngày đ&#o chánh là đ&#i tá, nh&#ng ông gi&#m t vai trò h&#t s&#c quan tr&#ng trong vi&#c t&#ch&#c và đ&#u khi&#n bị&#n c&# này.

Trung Tá Nguyễn Ngọc Khôi, t&#l nh&#l đoàn phòng v&#ph&# Tổn Th&#ng k&#v&#i tôi r&#ng, khi ông đi h&#p Tổn Tham M&#u vào ngày 1-11-63 thì b&#Thị u Tá Thi&#t, quân c&#nh, cùng tay v&#i nhi&#u sĩ quan cao c&#p mà phía đ&#o chánh g&#i là ng&#&#i tin c&#y c&#a Tổn Th&#ng Di&#m. Ông c&#n nh&#n Thị u Tá Thi&#t, và h&#i:

- Sao k&#v&#y anh Thi&#t? Tôi là m&#t sĩ quan cao c&#p đ&#&#c Tổn Tham M&#u m&#i h&#p mà anh l&#i cùng tôi ?

- Th&#a trung tá, tôi không dám, nh&#ng đây là l&#nh c&#a Đ&#i Tá Quan.

Th&#t v&#y, sau này m&#i bị&#t đ&#a v&#quan tr&#ng c&#a Đ&#i Tá Quan t&#lúc t&#ch&#c đ&#o chánh, r&#i ông đ&#&#c coi nh&#ph&# tá c&#a Trung Tổn ng D&#ng Văn Minh, ng&#&#i c&#m đ&#u đ&#o chánh sau tr&#thành Qu&#c Tr&#ng.

Khi ông Quan làm t&#nh tr&#ng Ph&#c Tuy (Bà R&#a), tôi là trung đoàn tr&#ng trung đoàn 12, thu&#c s&#đoàn 7 đóng quân t&#i đó. Tôi không thu&#c quy&#n ch&#huy c&#a ông, mà tr&#c thu&#c t&#l&#nh s&#đoàn. Tuy nhiên, tôi r&#t kính tr&#ng ông và nh&#ng g&#i ông c&#n đ&#n tôi trong vi&#c gi&#an ninh t&#nh, tôi đ&#u vui v&#thi hành, vì t&#l&#nh s&#đoàn đ&#ng ý cho giúp đ&#a ph&#ng gi&#an ninh. Theo tôi bi&#t, ông t&#t nghi&#p sĩ quan t&#th&#i Pháp (hình nh&#cùng khóa v&#i t&#ng D&#ng Văn Minh). Ông t&#ng là t&#nh tr&#ng Vĩnh Long, r&#i đ&#i v&#Ph&#c Tuy. Ông h&#n tu&#i tôi r&#t nhi&#u, nh&#ng bi&#t đ&#i và coi tôi nh&#em. Có l&#n ông nói là ông ít quen ng&#&#i B&#c, nh&#ng g&#p tôi ông quý ngay và n&#nang tôi. Ông hay m&#i tôi đi đ&#ti&#p tâm, và khi có các b&#n t&#ng tá đ&#n thăm, ông đ&#u m&#i tôi dùng c&#m&#t&#dinh. Ông có cô con gái khá đ&#p, khi&#n anh em t&#trung đoàn c&#ng&#i tôi mu&#n làm r&#ông.

Có l&#n Trung Tổn ng D&#ng Văn Minh v&#thăm ông, mu&#n đi t&#m su&#i n&#&#c nóng và t&#m bi&#n Vũng Tàu. Ông Minh có ng&#&#i con đang h&#c&#Phi Lu&#t Tân v&#ngh&#hè, nên mu&#n đem con đi ngh&#cùng. Tôi cũng đ&#&#c m&#i đi ch&#i trong đ&#p này, và tôi quen Trung Tổn ng Minh t&#ngày đó. Khi đ&#n su&#i n&#&#c nóng (tôi nh&#thu&#c qu&#n Đ&#t Đ&#th&#i ph&#i), phong c&#nh quá đ&#p, và đ&#ng vào r&#t t&#t. Trung Tổn ng Minh thích l&#m, khen ít có ch&#nào đ&#p nh&#v&#y. Ông nh&#tr&#c đây, ch&#này hoang vu, đâu có đ&#p nh&#th&# này? Đ&#i Tá Quan cho bi&#t, s&#đ&#đ&#p nh&#th&# là do l&#nh c&#a Tổn Th&#ng mu&#n s&#a l&#i con đ&#ng t&#qu&#c l&#vào, và tu s&#a su&#i n&#&#c nóng thành n&#i th&#ng c&#nh, đ&#thu hút khách du l&#ch khi ra Long H&#i t&#m bi&#n thì ghé ch&#i, và cũng là n&#i đ&#h&#c sinh ra c&#m tr&#i gi&#i trí cu&#i tu&#n.

Ông k&#thêm:

- V&#vi&#c này, moa b&#lũy c&#đ&#y (ch&#c đ&#i tá thân v&#i t&#ng Minh nên ông x&#ng moa v&#i Trung Tổn ng và g&#i Tổn Th&#ng b&#ng lũy, vì quen mi&#ng. M&#t hôm lũy g&#i moa v&#g&#p, moa vào văn phòng, lũy m&#i moa ng&#i c&#n th&#n, và b&#o:

- Ông l&#y vi&#t ra ghi đ&#i, tôi mu&#n nh&#ông làm m&#t vi&#c.

- Moa đ&#ng&#i ra, vì mình có mang gi&#y vi&#t đâu. Moa th&#y trên bàn c&#a lũy có x&#p gi&#y tr&#ng và m&#y cây vi&#t, moa b&#n th&#tay v&#i l&#y. Lũy tr&#ng m&#t nhìn moa, nói: T&#nh tr&#ng g&#i mà Tổn Th&#ng g&#i v&#không mang gi&#y vi&#t, l&#i l&#y gi&#y vi&#t c&#a Tổn Th&#ng mà x&#i!

- Th a c , đ c c g i, tôi v i v trình đi n nên quên mang gi y vi t.

Th r i lữ mang b n đ ra, ch cho moa n i có su i n c nóng, và h i moa có bi t ch này không? Moa th a đ i là có bi t, th t ra mình cũng đi qua m t l n nh ng không nh l m. Lữ v cho moa cái plan mu n s a nh th nào, và đào h cùng làm v n hoa và nhà th y t v.v... Moa nói là làm đ c, nh ng xin ngân kho n đ làm. Lữ b o đã bàn v i ông t ng tr ng Công Chánh, và sai moa sang g p đ bàn ngân kho n. Khi làm xong, moa m i lữ v khánh thành. Khi đ n, lữ có v thích và khen đ p. Có m y ông đ i s ngo i qu c đi cùng cũng khen đ p, nên lữ có v vui.

Sau đó, ông Quan m i Trung Tô ng Minh và tôi ra Vũng Tàu ăn c m Grand Hotel. Đ n n i thì g p Đ i Tá Có, t l nh quân khu đ r i. Con c a Trung Tô ng Minh đi cùng tùy viên c a ông ăn ngoài.

B a ăn ch có b n ng i. Tôi l y làm l vì Đ i Tá Có là t l nh Quân khu, coi nh x p c a ông, mà ông v n g i là chú m t cách t nhiên, và ông Có g i ông là anh. Sau này, nhi u l n ăn c m nhà ông, có m y v đ i tá và có l n c Thi u Tô ng Tám n a, mà ông v n g i là chú c . Vì v y, tôi ch c ông đ c nhi u ng i kính n . Trong b a ăn, tôi th y t ng Minh và ông r t thân m t. Tôi nh Đ i Tá Có h i trung t ng v Trung Tá Fernand Bùi. Ông Có nói:

- Ông này ch xu t s c gì và hay ch i b i mà sao trung t ng quý ông y th , bao gi cũng dùng ông.

Tô ng Minh c i, nói:

- H n có m ng r t là hên, k nào hành quân có h n là th ng nên moa quý l m, m ng c a h n h p v i moa.

Nói đ n Trung Tá Fernand Bùi, tôi nh đ n ông ngày cùng làm vi c m t th i gian h t s c ng n v i tôi Tô ng v Dân nguy n c a Thi u Tô ng Cao. Ông ng i lùn m p, r t vui v , có đi u hay ch i th . H m mi ng ra, bao gi cũng b t đ u b ng hai ch Đù m . Ngày H u Giang, s đoàn 4 (s đoàn 7 sau này) cũng tham gia chi n đ ch. Trung Tá Ngô Dzu là tham m u tr ng s đoàn, k v i anh em tôi m t chuy n v ông khi n ai cũng bu n c i.

Ngày Tô ng Th ng xu ng thăm Long Xuyên, n i Trung Tá Bùi làm t nh tr ng, t i đó có làm khán đài n i b sông đ Tô ng Th ng và quan khách ng i xem các thuy n chng đèn k t hoa trình đi n trên sông. Có c sân kh u n i trên thuy n đ đi n k ch n a. V k ch có m t màn lính Tây đi càn, b t gà và trêu gh o ph n . Có cô con gái b lính Tây c i áo và bóp vú. Tô ng Th ng quay m t đi, nói:

- T c t u ! T c t u !

Trung Tá Bùi ng i sau Tô ng Th ng s quá bèn la lên:

- Ch t tôi r i! Đù m , ch t r i. Đù m ông phó h i tôi r i!

C khán đài ai cũng c i.

Lúc đó, có c Phó Tô ng Th ng Th ng i c nh Tô ng Th ng. May đ c Phó Tô ng Th ng nói v i Tô ng Th ng là vì ông t nh tr ng s quá, nên la ông Phó T nh tr ng, xin Tô ng Th ng b l i cho. R i Tô ng Th ng cũng c i.

M t anh b n tôi s đoàn 5 (s đoàn Nùng cũ), k v i tôi ngày m i vào còn đóng sông Mao, có l n Tô ng Th ng ra thăm s đoàn. Khi xe Tô ng Th ng v a đ n, m t đoàn gia đình binh sĩ ch y đ n sát xe, tranh nhau xem m t Tô ng Th ng. Có ng i ngó th ng vào xe, h i: ”Nó đâu, nó đâu?”. Vì v y, khi Đ i Tá X ng đ c ch đ nh coi s đoàn 5, ông k v i tôi r ng Tô ng Th ng nh c đi nh c l i ph i lo tr ng h c cho con em binh sĩ và c binh sĩ Nùng n a, sao cho h ph i bi t đ c, bi t vi t và nói th o ti ng Vi t.

Có l n trung đoàn tôi đ c ch đ nh gi an ninh vùng Vĩ Đ t, n i s thành l p thêm m t t nh n a g i là t nh Bình Tuy, l y m t ph n đ t c a t nh Biên Hòa và m t ph n c a t nh Ph c Tuy

đi ra t nh này. Có đi di n c a các b trung ng g i v đ v b n đ và nghiên c u vi c x đ ng và đ t đai xem h p v i ch ng lo i lúa nào, ho c cây ăn trái nào, vì c vùng là r ng tranh bát ngát. Ông t nh tr ng Biên Hòa và Đ i Tá Quan cũng nhi u l n đ n b ch huy h p liên b . Vì l đó, nhi u l n Đ i Tá Quan i v i tôi vào ban đêm, và tôi luôn nh ng l u ng c a tôi cho ông. Nh th , ông quý tôi l m và hai bên nói chuy n r t c i m . Có l n T ng Th ng đ n thăm. T ng Th ng ng i xe jeep do Đ i Tá Khiêm, t nh S đoàn lái, tôi ng i sau v i sĩ quan truy n tin có máy đ liên l c.

Tôi h ng đ n T ng Th ng đi qua r ng tranh t Võ Đ t ra qu c l 1, ch là v t tranh đi ch ch a có đ ng sá gì c , nên ch đi xe jeep đ c mà thôi. Tuy đ ng đi g p gh nh và xóc l m, nh ng T ng Th ng r t vui v . Đ n m t khu r ng nh đ m y ch c m u, cây c i không cao l m và c nh đó có m t cái đia khá l n, T ng Th ng b o đ ng xe l i và xu ng xem r ng. Tôi trình T ng Th ng, dân đ đây g i n i này là voi vì voi đi hàng đ n, ch y qua đ đây đ u ng ng l i, ngh đ u ng n c. C đoàn ngh l i trong r ng, ông khen r ng nh , nh ng s ch s và nh c tôi:

- Anh nh nh c y ban liên b ph i b o v khu r ng này, c cái đia n a, đ sau này là n i c m tr i cho h c sinh, vì là n i g n t nh.

Tôi l y s tay ra ghi, ông có v b ng lòng l m (tôi nh đ n l i Đ i Tá Quan k khi g p ông không mang gi y vi t).

Khi y r ng tranh đã già nên ông h i Đ i Tá Khiêm, n u r i ro b cháy thì ch y sao cho k p ? Đ i tá nói n u r ng tranh b cháy thì không nên ch y v phía tr c, mà ph i ch y v phía sau, vì phía sau đã b cháy r i, ch b nóng m t chút ch không m t. Ông thích l m và khen đ ng. Ông nói v i chúng tôi:

- N c mình còn nhi u tài nguyên ch a đ c khai thác. Anh xem khu này quá r ng mà ch đ c canh tác gì, sau này có đ ng sá, giúp cho dân vào đ nh c đ đây s tr thành trù phú. Qu nhiên sau này, tôi có đ p đi ngang Bình Tuy và th y dân c đ ng, cây c i xanh t i, tôi l i nh đ n ông.

Th i đó còn thanh bình, đi l i d dàng và có an ninh, nên t i tôi hay t ch c đi săn c các r ng xung quanh. Đêm nào đi săn v cũng có thú r ng nh nai, m n, th v.v...

M t l n kho ng 2 gi chi u, đ t nhiên có m t đ n voi ch y qua khu ti n đ n do m t đ i đ i đ ng cách b ch huy c a tôi đ m t cây s , tôi t ng nh có đ ng đ t l n. T i tôi đ u ch y xu ng h phòng th và ch a r chuy n gì. Đ i đ i ti n đ n báo cáo là có đ n voi ch y qua, s nó ch y vào ch đ ng quân, nên xin phép b n đ t i nó tránh xa ra. Th là các súng khai h a và đ n voi ch y qua ngoài khu đ ng quân. Có m t con voi m tr ng đ n ch t, và m t con voi b th ng n m c nh v i m . Nghĩ l i, tôi th y quá s .ĩ N u đ n voi này ch y th ng vào khu đ ng quân, ch c là binh sĩ ch t và b th ng r t nhi u. Đ i tôi ch a bao gi nghe ti ng đ ng l n và đ t rung chuy n nh v y.

Khi nghe tin m t con voi m to l m, và m t con voi con b b n ch t, th ng sĩ trung đoàn nói v i tôi:

- Thi u tá bi t con voi cái có cái gì quý không ?

- Thì voi có cái v i là quý nh t. Ông b o t i h g i cho mình ít th t voi và mi ng v i cho c b ch huy ăn m t b a.

- Không ph i cái v i là quý nh t đâu! Voi đ c già thì có cái ngà, còn voi cái n u tìm đ c cái lông c a nó ch c a mình thì quý nh t, bán cho Tàu bao nhiêu nó cũng mua. Đ làm nh n đeo tay, tr đ c gió đ c và mang l i may m n. M i con voi cái ch có m y cái ch kín mà thôi. Ngoài ra, m y cái lông c a nó cũng làm tắm x a răng, tr sâu răng r t hi u nghi m.

Nghe ông nói v y, m y ông c n v và nhân viên văn phòng đ u xin phép tôi đi xem voi, và tìm

lông voi. Tôi đßng ý, nói:

- Đi thì đi. Nhßng phßi nßp cho tao mßt cái nßu tìm đßc.

Thß là cß đoàn chßy đi xem voi. Tôi nhß ông thßng sĩ gßi hß bßo đßm mßt cái chân, và thßt voi vß bißu đßi tá tß lßnh Sß đoàn.

Tßi đó, ông đßi đßi trßng báo cáo vßi tôi mßt chuyßn rßt bußn cßi. Đám lính ß bß chß huy xußng, thßng nào cũng xông xáo móc vào cßa mình cßa voi. Có thßng thßc sßu ngßp cß cánh tay. Nghe vßy ai cũng cßi lßn.

Cái chân voi tôi gßi bißu đßi Tá Khiêm, ông thích lßm. Ông cho đßm thußc và làm cái bình cßm hoa, coi rßt đßp. Sau ông làm Thß Tßng, mßt lßn đßn thăm ông ß tß dinh, tôi vßn thßy cái chân voi đß ß góc nhà, cßm mßy cßnh lau.

Trß lßi đßi Tá Quan, ít lâu sau đßc đßi vß Sài Gòn, ông bß đau nhißu, bß bßnh trßnßng và phßi mß. Ngßi ta đßn ông nghißn thußc nßa, nhßng tôi không thßy bao giß, mßc đßu nhißu lßn đßn thăm ông. Khi ông đau, mßi lßn tßi thăm, tôi thßng đßc bà bßo: “Anh Quan đau nßm trên lßu, chú cß lên thăm anh”.

Trßc ngày đßo chánh đß mßt tußn, Tßng Thßng đi thăm nhà thßng Cßng Hòa, hôm ßy Trung Tá Khôi tháp tùng. Khi Tßng Thßng thăm khu cßp tá ß nhà thßng, có ghé thăm đßi Tá Quan.

Đßi tá có nhßn Trung Tá Khôi là ông mong gßp tôi. Ngay chißu hôm sau, tôi đßn thăm ông ß nhà thßng, đßc cho bißt ông đã vß nhà. Tôi đßn nhà thì ông đi vßng.

Sau đßo chánh, ông kß vßi tôi là ông ß nhà thßng đß tißn vißc liên lßc vßi anh em sßp xßp kß hoßch đßo chánh. Sß dĩ ông nhßn tôi đßn gßp, là mußn dò ý tôi. Sau này tôi cß nghĩ ngßi mãi: Nßu tôi gßp ông trßc ngày đßo chánh, không bißt khi ông kß tôi nghe kß hoßch đßo chánh, thì tôi phßi làm gì? Nßu tôi gßp ông thì chßc là sß vißc sß khác, vì ông tin và quý tôi vô cùng. Sau này, khi lßp kß hoßch đßo chánh đßi tßng Khánh do ông và đßi Tá Phßm Ngßc Thßo chß mßu, ông mßi tôi vß thßo lußn và rß tôi tham gia, không có mßt sß e dß hay nghi ngß gì cß.

Tôi không gßp ông cho đßn ngày đßo chánh 1 tháng 11 năm 1963. Vào hßi gßn 12 giß đßm hôm ßy, ông đßn thoßi nói chuyßn vßi tôi. Sau đây là cußc đßn đàm gißa ông và tôi. Lúc ßy tôi ngßi ß bàn chß huy cßnh máy truyßn tin, có đß cß bß Tham mßu Lß đoàn Phòng vß ß cßnh.

- Duß đßy hß ? Qua là đßi Tá Quan đây.

- Dß... thßa đßi tá, Duß đây.

- Duß à ! Qua đßc Trung Tßng Dßng Văn Minh bß gßi cho toa, vì ông bißt qua và Duß thân nhau. Qua nói Duß nghe, tßt cß các tßng lãnh đßu theo phßa cách mßng cß rßi, chßc toa nghe trên đài thì rõ, các tßnh đßu đánh đßn ßng hß. Khánh ß vùng II và Trí ß vùng I cũng đßng ý cß. Ông Minh hßa là nßu toa theo nßa thì mßi vißc sß êm xuôi, và tránh đßc sß đß máu. Ông Minh sß cho Duß lên đßi tá và mußn bao nhiêu tißn cũng cho. Sau này mußn ß Vißt Nam, Duß có mßt chß tßt trong quân đßi, hoßc mußn đi ngoßi qußc cũng đßc. Toa nghĩ kß đi Duß (tôi không chßc là đúng 100% vì lâu quá rßi, nhßng đßi ý là nhß vßy)

- Dß... thßa đßi tá, chßc đßi tá cũng bißt là tôi quý mßn đßi tá nhß thß nào. Tôi cũng bißt là mình tôi không chßng lßi vßi các tßng lãnh đßc...Nhßng xin đßi tá hißu cho tôi, lúc này tôi chß nghe lßnh cßa Tßng Thßng mà thôi, mßc đßu tôi bißt có thß sau này tôi sß gßp nhißu khó khăn. Xin đßi tá thßa vßi trung tßng là cß gßng dần xßp vßi Tßng Thßng chß lúc này bßo tôi phßn lßi Tßng Thßng thì tôi không sao làm đßc.

- ß, qua cũng rõ em rßt khó xß nhßng qua lo cho em thì qua phßi gßi cho em. Thß bây giß tình hình trong ßy thß nào ? Ông Dißm ß đßu?

Ông đßi gißng nghe rßt thân mßt, gßi tôi là em và gßi Tßng Thßng là Ông Dißm.

- Dß, Tßng Thßng vßn ß trong dinh, và tôi ß thành Cßng Hòa, vßn chßy đi chßy lßi gißa dinh Gia Long và thành Cßng Hòa. Còn tình hình ß đây rßt yên tĩnh.

- Thôi, đ qua nói l i v i ông Minh.

Đ i Ủy Khôi, Tr ng phòng 3 L đoàn, h i tôi:

- Ai g i cho thi u tá v y ?

- Đ i Tá Quan, tr c đây là t nh tr ng Ph c Tuy, n i Trung đoàn 12 đóng quân, ông và tôi thân nhau l m.

- Ông có nói ông gi nhi m v gì trong cu c đ o chánh này không ?

- Moa cũng ch ng rõ, nh ng moa bi t ông và t ng Minh thân nhau l m.

Đ i Tá Quan ch nói đ n t ng Khánh v vùng II và t ng Trí v vùng I, làm tôi hy v ng Trung T ng Cao v vùng IV ch a ch u theo phía đ o chánh. Ch c th nào t ng Cao cũng đem quân v c u T ng Th ng, nh chuy n đã x y ra ngày 11 tháng 11 năm 1960.

Sau này g p t ng Cao, ông k cho tôi nghe ông nh t đ nh không theo đ o chánh, m c dù đ c g i nhi u l n. Ông c g ng đ liên l c v i s đoàn 9 và S đoàn 7 đem quân v , nh ng s đoàn 9 không có ph ng ti n v t sông, và s đoàn 7 thì b Đ i Tá Có đem công đ i n c a Trung T ng Đôn, quy n T ng Tham M u tr ng, v ti p thu, nên Đ i Tá Đ m b cô l p. Vì v y, đ n g n sáng, Thi u T ng Cao m i ch u g i công đ i n ng h , sau khi đã nói chuy n v i Thi u T ng Khiêm, yêu c u gi an ninh cho T ng Th ng và b o v danh đ cho ông.

Sau đ o chánh, Thi u T ng Khánh và Thi u T ng Trí đ c lên trung t ng, m c đ u Thi u T ng Trí m i đ c lên thi u t ng h n m t tháng. Còn Thi u T ng Cao thì b c t ch c v ng i ch i nhà, mãi sau khi ch nh lý m i có vi c làm là t ng v tr ng t ng v dân nguy n. Trong khi đó, tôi cũng ch a có vi c làm, nên là ng i đ u tiên đ c g i v làm v i ông. Sau vì có vi c xích mích v i đ i t ng Khánh, ông b c t ch c và l i v ng i ch i nhà, còn tôi b đ i ra s đoàn 25 Qu ng Ngãi. Sau khi ông Khánh l u vong, t ng Cao l i đ c b nh m làm t ng c c tr ng c c Chi n tranh chính tr , tôi l i là ng i đ u tiên đ c l y v làm vi c v i ông.

Tôi cũng k thêm m t chuy n v Trung Tá Đình Văn Phát, là t nh tr ng Ki n Phong. Đêm đ o chánh, các t nh tr ng đ u đ c thúc gi c đ đánh đ i n ng h h i đ ng cách m ng. Trung Tá Phát cũng đ c Đ i Tá Có g i dây nói gi c làm ki n ngh , ông tr l i nh sau:

- Đ i tá hi u cho, tôi là con nhà Nho, vi c gì cũng ph i có tr c có sau. M i đây đ c T ng Th ng tin c y cho làm t nh tr ng, mà nay làm ki n ngh ng h đ o chánh, sao tôi làm đ c? Sau đ o chánh, ông b c t ch c và b ki m chuy n b tù nhà tù M Tho. G p tôi khi đ n thăm ông nhà tù, ông nói:

- Tôi ch s gì, ch s l ng tâm mà thôi!

Sau này ông làm ch hăng phim, và là ch m t t nh t báo (t Đ c L p), r t giàu có. G p tôi, ông khoe là đ c Ông Di m phù h .

Còn m t ng i khác g i đ i n tho i cho tôi trong đêm đ o chánh, là Đ i Ủy Tôn Th t Đình, anh c a t ng Đính, và cũng là chánh văn phòng c a ông.

- Thi u Tá Du h ? Đ i Ủy Đình đây!

- Chào anh Đình, tôi là Du đây, có gì v y anh?

- Ông t ng b o tôi g i cho anh bi t, là m i s đã xong r i, đ ng chi n đ u n a đ đ máu anh em vô ích.

T nhiên tôi n i nóng lên, khi nghĩ đ n t ng Đính ra vào dinh Gia Long h u nh hàng tu n. Lúc vào T ng Th ng, lúc vào ông c v n, luôn luôn nh con cháu trong nhà mà ph n l i T ng Th ng, không ai có th ng đ c!

- Anh th a v i ông t ng là lúc này tôi ch nghe theo l nh T ng Th ng mà thôi. Tôi không th ng đ c ông t ng l i ph n T ng Th ng, tôi ch kính tr ng ông m t chút nào.

Nói r i tôi cúp máy, anh em b tham m u ai cũng đ ng ý là tôi nói ph i. M t sĩ quan (tôi

không nh là ai) nói:

- Th t không th tin đ c!

Khi đ o chánh thành công, tôi b an ninh quân đ i do t ng M u ra nh b t giam kho ng h n m t tháng. Tôi đã vi t cho Trung T ng Minh m t th khá dài, r i m t chuy n cho cô em gái tôi trong m t chuy n thăm nuôi, đ em tôi mang l i nhà Đ i Tá Quan, nh ông lo cho tôi ra.

G p em tôi, ông r t ni m n và h a ngay là ông cam đoan tôi s v trong m t tu n. Bà Quan cũng nói v i em tôi là yên trí, bà s nh c ông hàng ngày. Qu nhiên tôi đ c v ngay. Khi đ n cảm n ông, tôi g p Trung Tá Nguy n Vi t Đ m ng i phòng khách đ i ông ti p. Bà Quan g p tôi thì quá m ng, b o tôi c lên l u g p ông nh tr c kia.

G p tôi, ông m ng l m, thân m t kéo tôi ng i ngay lên gi ng. Đây là l n đ u tiên tôi g p ông sau ngày đ o chánh, nên th a v i ông:

- Th a đ i tá, xin l i đ i tá đã g i đây nói cho tôi mà tôi không nghe. Xin đ i tá hi u cho, tôi là ng i chung th y và T ng Th ng tin c y i tôi, có th nào tôi ph n ông đ c?

- Du nói đúng. K c ông t ng Minh cũng ch phi n trách gì toa. t ng Đôn cũng v y, v a nghe qua l i trình là ông ra nh th ngay. Sau moa m i rõ là M u h n trừ toa mà b t, ch có ai ra nh đâu!

Tôi th c m c h i ông, sao m i ng i đ c lên t ng mà ông ch a đ c lên.

- Xào, lúc nào moa lên ch đ c! Moa và ông Minh nh anh em, nh ng moa không mu n lên t ng vì cách m ng. C nghĩ đ n cái ch t c a hai anh em ông, đ n gi moa v n còn bàng hoàng! Khi v đ n T ng Tham M u, moa ngã v t ra ngay trên gi ng, ph i g i bác sĩ đ n chích thu c.

Th y ng i đã khá lâu, và có Trung Tá Đ m đ i đ i nhà, tôi nh c ông xu ng ti p khách. Ít lâu sau, Trung Tá Đ m đ c lên đ i tá, làm t nh s đoàn 25.

Khi Đ i Tá Quan lên t ng, thì đ c ch đ nh coi An Ninh Quân Đ i. M t bu i t i, tôi đ n m ng ông, đang ng i nói chuy n thì ng i nhà lên trình có ông nguyên b tr ng ph T ng Th ng là ông Nguy n Đình Thu n đ n thăm, ông h i tôi:

- Ch c toa cũng bi t l y.

- D , tôi có bi t.

- Ngày l y làm b tr ng có g p moa m t l n, th y cũng t t . L y đ n nh moa cho thông hành đi Pháp.

Tôi đi cùng ông xu ng đ ti p ông Thu n, và tôi đi v . G p ông Thu n, tôi kính c n chào và ông b t tay tôi. Th y có m t h p sâm đ trên bàn, ngay gh salon ông ng i. Sau đó ít lâu, tôi đ c ông k cho nghe là ông Thu n đã đi Pháp. Cách đây ít lâu, tôi đ c m t bài báo nói ông Thu n đi Pháp là nh m t tòa đ i s nào đó đ a đi. Tôi ch k l i nh ng gì tôi bi t, không dám ch c là ông Thu n đi b ng cách nào.

Nh ng ng i làm vi c v i ông Quan Ph c Tuy, sau cách m ng cũng đ c ông giúp đ . Ông chánh án D ng Thi u Sính, đ c đ i v làm t ng giám đ c quan thu ; ông phó t nh tr ng (tôi nh là ông Ng thì ph i) làm th tr ng Vũng Tàu v.v...Tôi cũng đ c ông r v làm an ninh quân đ i v i ông, nh ng tôi không thích, vì s ân oán. Tôi xin ông đ tôi h c xong khóa anh ng , r i đi du h c nh đã xin v i Trung T ng Khiêm.

Tôi nh là hình nh ông an ninh quân đ i m t th i gian r t ng n. L l ung nh t, ng i thay ông l i là Đ i Tá Ph c (sau lên chu n t ng khi ông coi bi t khu 44, và b ch t vì r t tr c thăng).

Đ i Tá Ph c cũng quen nhi u v i tôi. Ông cũng b Đ M u b t giam an ninh quân đ i cùng v i tôi, vì t i không theo đ o chánh. Ông và tôi cùng b giam m t phòng nh có 3 gi ng, 2 t ng, 6 ng i, có c ông t nh tr ng Đà L t là Thi u Tá Ph c n a. Tr i giam do m t th ng sĩ coi, anh ta tên là H ng r t hách đ ch và đ i quy n Đ i Úy Sinh, tr ng phòng đi u tra. M i

ngày t i tôi đ c ra ngoài hai l n, m i l n m t gi c cái sân nh . Ngày y, tr m t s ng i đ c thăng th ng nh cách m ng, vi c lên c p b c r t khó khăn. Lên đ i tá có th gi các ch c v r t quan tr ng nh t l nh s đoàn, hay giám đ c nha, ho c tr ng phòng b T ng Tham M u v.v... Th mà khi Đ i Ủy Sinh đi thăm tr i giam, th ng sĩ b t t i tôi ph i ng i d y, m c qu n áo t m t t đ đón. Đ i Tá Ph c và tôi không thêm thi hành, ch m c qu n đùi, áo thung vì tr i giam quá nóng. Đ i Tá Ph c tâm s v i tôi:

- Du này, moa gi ch c v tr ng phòng nhì T ng Tham M u, ng i n m t t c nh ng tin t c đ ch trong tay mà th ng M u, nh t là th ng Đ i Ủy Sinh này, nó đ i v i mình nh Vi t c ng v y, moa bu n vô cùng. B t k tình anh em trong quân đ i, t i an ninh này t ng t i nó là tr i! Toa bi t không, moa ch mong có m t ngày moa đ c coi nha này, đ moa làm s ch s l i, và ngày y toa v ph moa m i đ c.

Khi đ c b nhi m coi an ninh quân đ i, ông g i ngay cho tôi. Lúc y tôi đang làm t ng v dân nguy n v i Thi u T ng Hu nh Văn Cao.

- Du này, toa nh ngày anh em mình b giam an ninh, moa đã nói gì v i toa không? Bây gi moa v làm giám đ c nha này, toa v làm phó cho moa, giúp moa ch nh đ n l i.

L y c là t ng Cao m i xin tôi v , nay xin đi thì k quá, nên t ch i theo ông.

Sau đó, m t s l n sĩ quan an ninh ph i đ i đi, r t nhi u ng i ph i ra kh i ngành n a. Th y v y tôi r t m ng, vì n u v làm v i Đ i Tá Ph c, tôi cũng s b oán trách nhi u.

Đ i Tá Quan l i ngh c nhà, nh ng không ph i nhà riêng đ ng Phan Đình Phùng (trong m t ngõ khá r ng ch có 4, 5 nhà) mà là m t căn bi t th l n đ ng Phùng Kh c Khoan, nhà ông Ngô Vi t Th c tr c đây. Sau khi ông giúp Trung Tá Ph m Ng c Th o đ o chánh t ng Khánh không thành công, thì ông c nhà và ít ng i t i thăm. Tôi luôn đ n thăm ông, th y s c kh e c a ông kém đi nhi u. Th ng ông ph i n m phòng ng ti p tôi, hôm nào tr i đ p thì đem gh ra ngoài bao l n ng i.

Ông tâm s v i tôi v cu c đ o chánh 1 tháng 11 năm 1963.

- Toa bi t không, vi c đ o chánh là do M gây ra, và xúi ông D ng Văn Minh. T i h nói là đã s p x p xong c v i các t ng lãnh r i, nh ng khi ông Minh h i nh ng ai, thì h ch cho tên ông Đôn và ông Kim thôi. Ông Minh g p ông Đôn thì ông Đôn nói là đang ti p xúc, và có nhi u h ng thu n l i, khi nào s p x p xong s cho ông Minh rõ. Chính ra m i s là do ông Đôn lo c , ông Minh ch đ c b u ra làm x p sau này mà thôi. Ông Minh bàn v i moa và giao cho moa g p g các sĩ quan c p nh , h u h t đ u có quân, và cũng có nhi u anh em Đ i Vi t n a. Ông Minh l u ý ông Đôn th nào cũng ph i r cho đ c ông Khiêm và ông Đính, thì m i có c may thành công. Th t ra, ông Minh không oán trách gì Ông Di m đâu, mà ông luôn nghĩ ông không đ c tín nhi m là do ông Nhu, nên không a ông này.

Tôi h i ông:

- Thi u t ng có bi t t i sao có quy t đ nh gi t T ng Th ng và ông Nhu ?

- Th t ra, lúc đ u có ai nghĩ đ n vi c đ i x v i hai ông nh th đầu. Nhi u ông t ng đ n h p m i hay có đ o chánh, ch có ai bi t tr c đầu. Lúc moa g i toa thì ai cũng nghĩ là khó thành công, nh ng không dám nói ra. Lúc nghe tin có ti u đoàn Bi t đ ng quân đóng B u Đ i n đ b o v T ng Th ng và s đoàn 5 ch a đ a đ c đ n v nào vào g n đ t n công, thì nhi u ng i s ra m t. Moa nghĩ n u nh lúc y đ h t do rút lui thì h ch y c . Nh ng g n sáng, nghe tin hai ông đã tr n ra kh i dinh, thì ai cũng m ng r và s t s ng bàn b c sôi n i.

- Th thi u t ng có bi t nh ng v t ng nào xúi Trung T ng Minh gi t c hai anh em T ng Th ng? Tôi nghe Trung T ng L và Trung T ng Chi u đã xúi Trung T ng Minh là nh c thì ph i nh c r , có ng i l i nói ý ki n c a thi u t ng cũng nh v y n a.

- Th t tình moa không bi t, n u bi t moa đã c n ông Minh. Moa đ i v i Ông Di m có chuy n gì

đâu, lũy cũng t t v i moa, và khi moa Vĩnh Long thì đ i v i cha Th c, giao tình cũng thân. Sau moa v Bà R a thì cũng khá lâu và l n sau cùng lũy vào nhà th ng C ng Hòa, cũng ghé thăm moa, còn chúc moa s m bình ph c.

- Tôi nghe nói thi u t ng cũng trong phái đoàn cùng v i t ng Xuân và Đ i Tá L m đi đón Ông nhà th cha Tam.

- Đúng, moa vì tò mò mà đi theo, ch moa ch đ c ông Minh giao cho nhi m v gì đi đón hai ông. Khi đ n n i, moa ch ng i trên xe theo dõi mà thôi.

- Theo thi u t ng thì vì c gì t hai ông là do l nh c a t ng Minh? Hay Đ i Ủy Nhung và t ng Xuân t ý làm?

- Làm gì có chuy n này, ông Minh ph i ra l nh thì th ng Nhung m i đi cùng ch . Ch c ông cũng rõ, ngoài th ng Nhung không ai dám thi hành vì c gì t hai ông. Vì c ông ch đ nh t ng Xuân đi đón hai ông cũng v y, vì ch Xuân m i dám đi v i nhi m v y ch các t ng khác không ai dám nh n l i.

- Thi u t ng th y s vì c nh th nào khi t ng Xuân và Đ i Tá L m g p hai ông?

- Moa th y ông Xuân g p hai ông không chào h i gì c , L m thì chào cung kính và moa th y Ông Di m h i gì thì L m đ u tr l i.

- Th còn vai trò c a Thi u Tá Nghĩa ?

- Ông Minh ch đ nh, hay t ý h n xin đi theo, moa cũng không bi t n a.

- Thi u Tá Nghĩa có cùng đi xe M113 v i hai ông và Đ i Ủy Nhung không ?

- Moa không đ ý và cũng không nh hai ông đi xe

th m y n a, nh ng th y hai ông lên xe thì t giáp và ông Nhu còn v t đi u thu c xu ng đ t tr c khi lên xe. Moa có nghe m y ti ng súng n trên đ ng đi, và đ n T ng Tham M u m i hay hai ông đã ch t m t cách thê th m l m! Moa n l nh, lên đ n phòng t ng Minh là moa mu n x u luôn, ph i n m v t trên gi ng và g i bác sĩ.

- Ng i ta nói t ng Xuân chào t ng Minh và trình Mission accomplie có đúng không thi u t ng?

- Đúng, moa có nghe và nhi u ng i cùng nghe.

- Thi u t ng th y thái đ c a Thi u T ng Đôn và t ng Khiêm cùng các t ng khác khi nghe hai ông b gi t th nào?

- Lúc y l nh đồng ng i nh ng moa th y Khiêm l v ng c nhiên và b kính xu ng lau, còn các ng i khác ch ai dám có ý ki n ho c dám nói gì.

- Thi u t ng có bi t t i sao mà các v t ng l i đ ng tình đ đ o chánh T ng Th ng không?

- Thì ai cũng nghĩ là M đã không ng h thì Ông Di m làm sao đ ng v ng đ c? Toa th y không, nh Đính và Khiêm n u không theo thì làm sao l t đ c. Ai cũng nghĩ n u dám nào đ o chánh thì hai ông này tránh sao kh i b t i, nên khi nghe M xúi là h theo ngay. Trong v này có t ng Đôn và Kim là ng i ch ch t và bàn v i M t ban đ u.

- Thi u t ng th y có đ n v l n nào theo đ o chánh không?

- Ch có đ n v l n nào c . Không quân, h i quân ch liên l c đ c m y anh nh . Các s đoàn, ngoài s đoàn 5 thu c quy n Đính là theo, và trung tâm hu n luy n Quang Trung. Moa tin là M đã xúi b y các t ng là b ng m i cách ph i làm đ o chánh. Toa th y không, sau này h l i s nh ng ng i c m đ u toàn là sĩ quan c a Pháp nên l i ng h Khánh đ l t, nh ng h quý ông Minh nên v n gi l i làm Qu c Tr ng, vì nghĩ ch ông Minh là không thân Pháp.

Ng ng m t lúc, ông th dài, r i l i nói ti p:

- Sau cách m ng, ông Minh giao toàn quy n v quân đ i cho ông Đôn, v hành chánh thì giao ông Th , moa là ng i giúp ông ph i h p v i ông Th , còn bên quân đ i, th t tình moa cũng không n m v ng.

Lúc Khánh làm ch nh lý, moa cũng lo cho ông Minh vô cùng. Nh ng sau liên l c đ c, lữ cho moa bi t là không có b gì, và lữ cũng đã liên l c đ c v i tòa đ i s Hoa K , và h cũng h a là s b o v lữ.

- Còn thi u t ng, sau ch nh lý có b làm khó d gì không?

- Không, Khánh bi t moa quá mà, nh ng moa t ý xin t ch c an ninh quân đ i, vì lúc đó th y n n vô cùng.

Khi ng i balcon, nói chuy n v cu c đ o chánh, tôi th y Thi u Tô ng Quan đã y u l m r i, có v m t th y rõ. Tôi h i ông:

- Thi u t ng đau làm sao, và bác sĩ nói th nào v b nh tình c a thi u t ng?

- Có l moa b đau ph i, ngoài ra b nh tr c a moa v n ch a kh i h n.

- Theo tôi, thi u t ng cũng nên vào nhà th ng n m đ có bác sĩ th ng xuyên chăm sóc, và b t ph i ti p khách đ m t.

Ông c i m t cách chán n n:

- Du xem bây gi có m y ng i đ n thăm moa đâu, ngoài m y anh em thân thi t nh Du .

Ng i m t lúc, ông th y m i nên r tôi vào phòng cho ông n m ngh .

Đ t nhiên, ông c m tay tôi và nói:

- Moa mu n bàn v i Du m t vi c, th y toa là ng i Công giáo và th ng th n, nên moa bàn v i toa.

- D , thi u t ng, tôi đâu có ph i ng i Công giáo, tôi theo đ o ông bà. Nhà tôi ch có m tôi và bà n i tôi hay đi chùa. Còn đàn ông thì ít đi.

- Th mà ng i ta nói Ông Di m ch tin nh ng ng i Công giáo mà thôi.

- Đó là tin đ n, tôi ch th y có gì phân bi t c . R t nhi u ng i Ph t giáo c nh Tô ng Th ng và r t đ c ông quý m n.

- Moa lúc này y u l m, n m ôn l i cu c đ i mình thì moa cũng ch làm đi u gì ác đ c, ch ph i là ngày còn tr trác táng quá đ nên moa th ng các con mình sau này ph i tr cái n c a moa. Toa bi t không, ngày còn tr moa ch i b i quá s c. Bây gi moa mu n tr l i đ o Công giáo, toa nghĩ sao? Ngày i mi n Tây, moa thân v i Đ c Cha Bình l m. Moa đã g p ông, cũng h c đ o đ c m y tháng nay r i.

- Nên l m, thi u t ng! Tôi cũng mu n theo đ o Công giáo, nh ng khi v i Tô ng Th ng Di m, s mang ti ng là theo đ o đ t o công danh, nên tôi ch a theo. Ngày còn nh , làng tôi có th y giáo d y đ o, ông và tôi thân nhau l m nên tôi h c h i đ c khá nhi u.

- H i t ng l i, moa th y cu c đ i quá ng n, đ i moa đ c ch ng ki n bi t bao là bi n c và moa th y moa là ng i may m n. Bây gi nghĩ l i, mình th y ch có gì đáng quý ngoài tình anh em.

Ít ngày sau, ông n m nhà th ng Saint Paul, tôi có vào thăm, th y lúc b y gi ông đã y u l m r i. Ông đ c Đ c Cha Bình, Tô ng Giám M c đ a ph n Sài Gòn r a t i.

Khi ông ch t thì làm l theo nghi th c Công giáo, có thánh giá đ trên quan tài. Tuy nhiên, cũng có m y v s đ n hành l và t ng kinh cho ông. Ông đ c đ a v chôn ở Biên Hòa.